

UZASADNIENIE

W dniu 24 lutego 2017 roku do Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim wpłynął wniosek wnioskodawcy A. N. o otwarcie i ogłoszenie testamentu oraz o stwierdzenie nabycia spadku po H. W. zmarłej w dniu (...) 2016 roku mającej ostatnie miejsce zamieszkania w P..

Do wniosku wnioskodawca dołączył dokument zatytułowany oświadczenie ostatniej woli (testament) sporządzony przed notariuszem publicznym ((...)) stanu (...) Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej A. C. (k. 2, 7).

W dniu 30 marca 2017 roku do Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim wpłynęło pismo pełnomocnika uczestników postępowania Ł. Z., S. Z., M. D., w którym domagał się ustalenia nieważności testamentu spadkodawczyni oraz stwierdzenia spadku na podstawie ustawy. W uzasadnieniu pisma pełnomocnik uczestników podniósł, iż dokument wskazany jako testament nie jest testamentem w świetle prawa polskiego ani prawa amerykańskiego stanu (...)(k. 12 – 17).

W toku postępowania wnioskodawca oraz uczestnik postępowania A. S. wnosili o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie testamentu notarialnego ewentualnie testamentu ustnego, zaś pozostali uczestnicy postępowania wnosili o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie ustawy.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawczyni H. W. zmarła (...) 2016 roku w N. w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej (USA) i tam ostatnio stale zamieszkiwała. W chwili śmierci była rozwiedziona, nie miała dzieci. Jej rodzice F. i W. zmarli przed nią. Spadkodawczyni miała brata A. Z., który zmarł w dniu (...) 2009 roku. Pozostawił on zstępnych: Ł. Z., S. Z. i M. D.. Nikt ze spadkobierców nie odrzucał spadku, nikt nie zrzekał się dziedziczenia, niegodność dziedziczenia nie zachodzi.

W dniu 15 sierpnia 2016 roku spadkodawczyni sporządziła testament w ten sposób, że swoją ostatnią wolę spisała pismem maszynowym i podpisała przed notariuszem publicznym, A. C., który potwierdził tożsamość i autentyczność podpisu. Dokument ten został sporządzony w N. w stanie (...)w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej. W testamencie tym do spadku powołała A. N., A. S. i Ł. Z..

Również w sierpniu 2016 roku spadkodawczyni skontaktowała się za pomocą komunikatora internetowego z uczestnikiem postępowania A. N.. W trakcie rozmowy wnioskodawca wyniósł laptop na taras, gdzie znajdowali się jego znajomi: M. S., J. P., J. C.. Spadkodawczyni za pośrednictwem komunikatora internetowego poinformowała wnioskodawcę jaki testament sporządziła oraz przekazała swoje obawy, że dokument ten może nie dotrzeć do Polski. Na ekranie komputera widać było głowę i część ramion spadkodawczyni. J. C. i J. P. nie wiedziały o kim, o jakiej osobie mówi spadkodawczyni wspominając, iż ze spadku ma otrzymać określone części A.. Nie wiedziały o jakiej A. chodzi.

Powyższy stan faktyczny jest bezsporny i został ustalony przez Sąd na podstawie dowodów z dokumentów odpisów skróconych aktów zgonu A. W. (k. 22), A. Z. (k. 23), odpisów skróconych aktów urodzenia Ł. Z. (k. 24), S. Z. (k. 25), odpisu skróconego aktu małżeństwa (k. 27), testamentu z dnia 15 sierpnia 2018 roku (k. 7), zapewnienia spadkowego (k. 176, 276), zeznań świadków M. S. (k. 210 – 211, 274 – 274v.), J. P. (k. 211 – 212), J. C. (k. 212 – 212v., 275).

Ustalony powyżej stan faktyczny jest bezsporny, zaś różnice między wnioskodawcą i uczestnikiem A. S., a pozostałymi uczestnikami postępowania wynikają z odmiennej oceny prawnej powyższych faktów.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

W sprawie o stwierdzenie nabycia spadku przedmiotem postępowania jest ustalenie osoby spadkodawcy, sposobu powołania spadkobierców do spadku, kręgu spadkobierców oraz udziałów przypadających spadkobiercom w spadku.

Zgodnie z przepisem art. 926 § 1 kc powołanie do spadku wynika z ustawy albo testamentu. § 2 tego przepisu wskazuje, że w przypadku gdy spadkodawca co do całości spadku nie pozostawił testamentu spadkobiercy dziedziczą na podstawie ustawy. Przepis ten wyraża zasadę pierwszeństwa dziedziczenia na podstawie testamentu.

Testament, aby było to ważne rozrządzenie majątkiem spadkodawcy na wypadek śmierci musi być sporządzony przez osobę posiadającą zdolność do czynności prawnych (art. 941 kc) oraz w przewidzianej prawem formie (art. 949 kc – 955 kc).

W sprawie niniejszej wnioskodawca i uczestnik postępowania A. S. podnosili, iż nabyli spadek na podstawie testamentu notarialnego lub ustnego.

W ocenie Sądu nie można mówić o zachowaniu w niniejszej sprawie formy wymaganej dla sporządzenia tych testamentów. Kwestie związane z testamentem sporządzonym na terenie innego państwa reguluje Konwencja dotycząca kolizji praw w przedmiocie formy rozporządzeń testamentowych, sporządzona w Hadze dnia 5 października 1961 r. (Dz. U. Nr 34, poz. 284 z 1969 r.)

Zgodnie z artykułem 1 tej konwencji

„Rozporządzenie testamentowe jest ważne pod względem formy, jeżeli jest ona zgodna z prawem wewnętrznym:

- a) miejsca, w którym spadkodawca dokonał rozporządzenia, albo
- b) obowiązującym w państwie, którego obywatelem był spadkodawca bądź w chwili dokonywania rozporządzenia, bądź w chwili śmierci, albo
- c) miejsca, w którym spadkodawca miał miejsce zamieszkania bądź w chwili dokonywania rozporządzenia, bądź w chwili śmierci, albo
- d) miejsca, w którym spadkodawca miał miejsce zwykłego pobytu bądź w chwili dokonywania rozporządzenia, bądź w chwili śmierci, albo
- e) w odniesieniu do nieruchomości - miejsca ich położenia.”

Jak wynika ze zgodnego stanowiska pełnomocników stron obowiązujące w stanie Connecticut przepisy prawa wskazują, iż testament może zostać sporządzony przez adwokata a nie przed notariuszem publicznym. Testament ten nie spełnia warunku określonego w pkt 1 art 1 powołanej wyżej konwencji.

W ocenie Sądu nie jest to również akt notarialny w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 lutego 1991 roku Prawo o notariacie (t. jedn. Dz. U. poz. 540 z 2019 roku). Akt notarialny winien zawierać oświadczenie spadkodawcy, co oznacza iż dokument ten jest sporządzony przez notariusza, jest przez notariusza przechowywany i wydaje on jedynie jego odpisy.

Przedłożony przez wnioskodawcę testament zawiera oświadczenie spisane przez spadkodawczynię, a notariusz publiczny potwierdził jedynie tożsamość osoby podpisującej i autentyczność jej podpisu, czyli nie jest to akt notarialny, a jedynie dokument zawierający notarialne poświadczenie podpisu. Przepisy prawa polskiego nie przewidują takiej formy sporządzenia testamentu.

W ocenie Sądu spadkodawczyni nie sporządziła testamentu ustnego. Zgodnie z art. 952§1 kc spadkodawca może sporządzić testament ustny w ten sposób, że oświadczy ostatnią wolę ustnie przy jednoczesnej obecności co najmniej trzech świadków.

W sprawie niniejszej nie zachodziła przesłanka jednoczesnej obecności trzech świadków. Osoby wskazane przez spadkobierców testamentowych jako świadkowie znajdowali się w innym miejscu niż spadkodawczyni, zaś kontakt

między nimi zapewniało połączenie internetowe. W ocenie Sądu taka sytuacja nie wskazuje, iż świadkowie ci byli obecni w miejscu sporządzania testamentu. Nie mogli oni zaobserwować warunków, w jakich spadkodawczyni oświadczała swoją ostatnią wolę, czy robi to dobrowolnie i swobodnie, bowiem widzieli jedynie głowę i część ramion. Świadkowie nie widzieli kto lub co znajduje się za kamerą, która przekazuje obraz spadkodawczyni.

Ponadto spadkodawcy testamentowi nie wykazali, iż istniała obawa rychłej śmierci albo wskutek szczególnych okoliczności zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe, co również jest przesłanką konieczną ważności testamentu szczególnego.

Należy również zauważyć, iż dwoje ze świadków: J. P. i J. C. nie potrafili w sposób dostatecznie precyzyjny wskazać danych jednego z rzekomych spadkobierców testamentowych.

Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, iż spadkodawczyni nie sporządziła ważnych testamentów, a zatem spadek dziedziczą spadkodawcy wskazani w ustawie.

Zgodnie z przepisem art. 931 – 932 kc w pierwszej kolejności spadek dziedziczą małżonek i zstępni spadkodawcy. Jeżeli spadkodawca nie pozostawił małżonka ani zstępnych do spadku w dalszej kolejności powołani są rodzice (art. 932 § 1 kc). Jeżeli również rodzice nie dożyli otwarcia spadku udział w spadku przypada rodzeństwu spadkodawcy (art. 932§4 kc) Jeżeli którekolwiek z rodzeństwa spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku pozostawiając zstępnych, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada jego zstepnym. Podział tego udziału następuje według zasad, które dotyczą podziału między dalszych zstepnych spadkodawcy (art. 932§5 kc).

Spadkodawczyni H. W. w chwili śmierci nie miała małżonka, zstepnych oraz rodziców, zaś jej jedyny brat zmarł przed nią. Zgodnie z powołanymi powyżej przepisami Sąd stwierdził, iż po H. W. córce F. i W., zmarłej dnia (...) 2016 roku w N. B. w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, mającej ostatecznie miejsce zwykłego pobytu w N. B. w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej, na podstawie ustawy nabyli zstepni brata: Ł. Z. syn A. i Z. A., S. Z. syn A. i Z. A. i M. D. córka A. i Z. A. po 1/3 części każde z nich.

Zgodnie z przepisem art. 520 § 1 kpc Sąd obciążył każdego z uczestników kosztami postępowania związanymi z jego udziałem w sprawie.

Z przytoczonych wyżej względów i z mocy powołanych przepisów Sąd orzekł jak w postanowieniu